

Vorraadvoeding op lagekostenbedrijf biedt perspectief

Aart Evers en Michel de Haan (PR)

Vorraadvoeding is een relatief voordelig systeem om in korte tijd met weinig inspanning het vee te voeren. Belangrijk is wel dat het juiste systeem is gekozen en het voer van goede kwaliteit is. Vorraadvoeren bevalt op het lagekostenbedrijf erg goed. Het is zeker het overwegen waard!

In het verleden kostte het voeren de veehouder menig zweetdruppel. Tweemaal daags of vaker moest de hooivork ter hand worden genomen om de koeien het nodige ruwvoer voor te schotelen. Op veel bedrijven komt deze handeling nog veelvuldig voor. De afgelopen jaren zijn systemen ontwikkeld die het handwerk fors beperken, zoals bijvoorbeeld de voermengwagen. Deze systemen zijn vaak duur en relatief tijdrovend. Vorraadvoeding is een alternatief. Het is een voordelig systeem dat weinig arbeid vraagt.

Kiezen voor voorraadvoeding

Er zijn diverse argumenten om voorraadvoeding toe te passen zoals arbeidsverlichting en kostenbesparing. Maar ook andere zaken spelen een rol bij de afweging. Vorraadvoeding vraagt weinig vreetruimte. De koeien kunnen immers de hele dag vreten, in tegenstelling tot een systeem waar de koeien slechts twee of drie maal per dag voer krijgen. De extra ruimte die vrijkomt is dan beschikbaar voor extra ligplaatsen. Bij uitbreiding van de veestapel binnen een bestaande stal is dit een interessante optie. Maar ook bij nieuwbouw kan het interessant zijn. Een compactere bouw leidt tot een lager investeringsbedrag. Toepassen van voorraadvoeding leidt tot een besparing van de bouwkosten met ruim 10%.

Vorraadvoeding is niet alleen blokken kuil voor het voerhek zetten, maar met beleid aanschuiven van de blokken is noodzakelijk. Hiervoor is een bepaalde mate van mechanisatie nodig. Welke mate hangt af van het systeem. Ook is het van belang de voerresten te verwijderen. Goede kwaliteitsproducten voeren kan veel arbeid besparen. Het kost namelijk veel tijd om grote hoeveelheden kuilresten naar de mestvaalt te rijden. Ook blijft goed geconserveerd ruwvoer langer goed, waardoor het mogelijk is om voer vijf tot zeven dagen op de voergang te laten staan.

Bijproducten of correctiekrachtvoer voeren kan

Voor- en nadelen van voorraadvoeding

- + minder ruimte nodig, dus besparing van vaste kosten
- + arbeidsverlichting
- + arbeidsbesparing
- bijproducten voeren vergt extra aanpassingen
- kans op voerselectie, eerst het meest smakelijke product opvreten
- goede voederwaarde van het voer is wenselijk

problemen opleveren bij voorraadvoeding. Het is moeilijk deze afzonderlijk te voeren als de voergang vol met kuilblokken staat. Een oplossing kan gemengd inkuilen zijn. Maar ook zijn bijproducten te voeren via een selectfeeder. Deze selectfeeder werkt volgens hetzelfde principe als de krachtvoerautomaat. Een koe kan per dag een vooraf ingestelde maximale hoeveelheid van het bijproduct opnemen. Instellen van een bepaalde hoeveelheid bijproduct per koe is mogelijk. Deze aanpassing vergt wel extra investeringen.

Een ander nadeel van voorraadvoeding is dat de juiste verhouding gras/maïs in het rantsoen niet exact is in te stellen. De koeien krijgen tegelijk blokken kuil en maïs voor hun neus en kiezen vaak eerst voor het meest smakelijke product.

Welk voersysteem?

Als gekozen is voor voorraadvoeding, is het zaak een systeem te kiezen dat het beste op het bedrijf past. Hierbij spelen nogal wat factoren een rol. Belangrijk zijn bijvoorbeeld de kosten, de eventuele bouwtechnische aanpassingen die nodig zijn, het gemak waarmee voerresten te verwijderen zijn, de benodigde ruimte op de voergang voor andere machines (bijvoorbeeld bij zomerstalvoeding) en arbeidsbesparing. Op basis van literatuuronderzoek is een aantal mogelijkheden op een rijtje gezet.

Verankerde
blokschuif heeft
een beperkt
aantal
vreetplaatsen.

Er zijn globaal vier systemen:

- Verplaatsbaar voerhek.
Hierbij wordt het voerhek naar de kuilblokken toegeschoven, een mat of een stalen plaat voorkomt dat er mest op de voergang terecht komt als het hek is opgeschoven. Het systeem vergt een grote aanpassing in de stal en is relatief kostbaar. Wel zijn de voerresteren makkelijk te verwijderen. Timergestuurd aanduwen en zomerstalvoeding zijn goed mogelijk.
- Verankerde blokschuif.
Dit systeem vraagt redelijk wat ruimte. Naast het systeem is er ook ruimte nodig om de blokken te kunnen plaatsen en de voerresteren te kunnen opruimen. Een verankerde ketting in de grond drijft een hoge keerplaat aan. Zomerstalvoeding is wel mogelijk, maar dan moet het systeem wel losgekoppeld worden van de verankering. Zowel handmatige bediening als bediening met een tijdklok zijn mogelijk.
- Mobiele voerschuif.
Dit systeem vraagt minder ruimte en is flexibel omdat het in tegenstelling tot de verankerde blokschuif op wielen verplaatsbaar is. Een afzetpunt is wel nodig zodat het

slechts geschikt is voor eenzijdig voeren. De bediening gebeurt handmatig zodat het meer tijd kost. Voerresteren zijn makkelijk te verwijderen. Ook is snel en makkelijk plaats te maken voor een opraapwagen.

- Hydraulische trekkerschuif.
Dit is een eenvoudig systeem. Onder de trekker is een schuif gemonteerd die de blokken aandrukt. Het systeem vraagt nogal wat ruimte op de voergang. Ook moet de trekker iedere keer de stal in. Het is wel de goedkoopste oplossing en vraagt weinig bouwtechnische aanpassingen. Dit systeem hanteren we op het lagekostenbedrijf.

Belangrijk bij de keuze van een voersysteem zijn de investerings- en jaarkosten. In tabel 1 staat een overzicht van deze kosten gebaseerd op één productiegroep melkkoeien exclusief jongvee.

Tabel 1 laat zien dat de investeringskosten voor voorraadvoedingssystemen nogal uiteenlopen. Mobiele systemen zijn vaak goedkoper in aanschaf. De hydraulische trekker-schuif is verreweg het goedkoopste systeem. Het is duidelijk dat ieder systeem zijn voor- en nadelen heeft. Over het algemeen zijn de systemen waarbij de meeste arbeid wordt bespaard het duurst, omdat hiervoor de meeste aanpassingen nodig zijn. De mobiele systemen zijn goedkoper en flexibeler. Toch vragen ze wel wat meer arbeid dan vaste, duurdere systemen.

Ervaring op het lagekostenbedrijf: voorraadvoeding het overwegen waard!

Doel van het lagekostenbedrijf is een kostprijs van circa 75 cent per kg melk.

Arbeidsbesparing is dus een belangrijk item. De bedrijfsvoering moet gebeuren in arbeidsweken van gemiddeld 50 uur. Vanwege de lage kosten en de arbeidsbesparing is de keuze

Tabel 1 Investerings- en jaarkosten voorraadvoedingssystemen

Voersysteem	Investeringsbedrag (f)	Jaarkosten per koe (f)
Verplaatsbaar voerhek (enkelzijdig)	20.000	74
Verplaatsbaar voerhek (dubbelzijdig)	40.000	145
Verankerde blokschuif	23.300	85
Mobiele voerschuif	13.750	50
Hydraulische trekkerschuif (incl. deel trekkerkosten)	4.700	16

voor het systeem van voorraadvoeding niet verwonderlijk. Vanaf de start van het bedrijf in 1997 is met dit systeem ervaring opgedaan. Het lagekostenbedrijf heeft een compacte stal. De oostzijde is geheel open. Voeren vindt plaats aan de buitenzijde, dus aan één kant. Een voergang is niet aanwezig. Vanwege de lage kosten is gekozen voor de hydraulische trekkerschuif.

Verankerde blokschuif

Gedurende zes weken is de verankerde blokschuif getest. Omdat de voeropname moeilijk was in te schatten, is zonder timer gewerkt. De ervaringen op het lagekostenbedrijf met de blokschuif bevestigen het beeld dat eerder is geschetst. De schuif vraagt erg weinig arbeid, maar flink wat ruimte. Ook zijn er minder vreetplaatsen beschikbaar dan bij de trekkerschuif omdat de blokschuif een beperkte breedte heeft. Het vraagt ervaring om de snelheid van aanschuiven goed in te stellen bij de blokschuif. De trekkerschuif vraagt wel wat meer arbeid maar het aanschuiven kan goed op de vreesnelheid van de koeien worden afgestemd.

Hydraulische trekkerschuif

De ervaring op het lagekostenbedrijf is dat voorraadvoeding met de trekkerschuif een snel en makkelijk systeem is. De koeien zijn rustig en nemen veel voer op. Opvallend is wel dat het eerste uur, na het plaatsen van de kuilblokken voor het voerhek, alle vreetruimte uit nieuwsgierigheid bezet is. Daarna verloopt het vreten rustig en gelijkmatig. Net na het melken is het wat drukker bij het voerhek. De eerste dag nadat de blokken zijn geplaatst duwt de trekkerschuif de blokken voorzichtig

voor de koeien. Het aanschuiven gebeurt in vier kleine stukjes om te voorkomen dat de maïsblokken die tussen de kuilblokken staan uit elkaar vallen.

De dakoversteek op het lagekostenbedrijf is laag. De trekker kan hier helaas niet onder komen. Iedere namiddag duwt de bedrijfsboer de blokken een stukje aan. De koeien vreten een lichte holling uit de blokken, dit is een teken dat ze juist genoeg krijgen. Eventueel vindt het aanschuiven ook 's ochtends plaats als blijkt dat de koeien onvoldoende voer voor hun neus hebben. Bij een stal die voldoende hoog is kunnen blokken meteen op de juiste plek worden gezet.

De ervaring op het lagekostenbedrijf is dat de koeien de eerste dag wat meer maïs opnemen omdat ze dat smakelijker vinden. Het probleem met maïs is de losse structuur. Hierdoor kunnen de blokken makkelijk uit elkaar vallen. Deze losse structuur veroorzaakt in de zomer kans op broei. Vogels kunnen de maïs uit elkaar werken door de korrels uit de blokken te pikken.

Iedere dag blijft er ongeveer een kruiwagen restvoer over wat naar de pinken gaat.

Tot slot nog wat praktische tips van de bedrijfsboer:

- Het voer niet te ver in één keer opschuiven, anders krijgen de koeien teveel tegelijk, worden ze selectief en krijg je meer voerresten.
- Voorzichtig aanschuiven van maïsblokken om uiteenvallen te voorkomen.
- Niet meer dan drie koeien per vreetplek, anders krijgen de dieren die laag in rangorde staan onvoldoende voer.

Voorraadvoeding met de trekkerschuif is snel en makkelijk.